

Høringsnotat – eksterne høringssparter

I høringsnotatet vedr. ekstern høring af udkast til bekendtgørelse om tilskud til udtagning af arealer til etablering af klima-lavbund- og kvælstofvådområdeprojekter gengives det væsentligste indhold i høringssvarene fra ikke-statslige myndigheder og øvrige høringssparter. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs kommentarer hertil er anført i kursiv. For detaljerede oplysninger om svarenes indhold henvises der til de fremsendte høringssvar, som kan ses på Høringsportalen.

Bekendtgørelsen blev i udkast sendt i ekstern høring den 29. oktober 2025 med frist for afgivelse af høringssvar den 12. november 2025.

Følgende 14 høringssparter har fremsendt bemærkninger til udkastet til bekendtgørelse:

- Aarhus Kommune
- Bæredygtigt Landbrug
- COWI
- Danmarks Naturfredningsforening
- Dansk Akvakultur Producentorganisation (DAPO)
- Dansk Erhverv
- Finans Danmark
- Foreningen af Rådgivende Ingeniører, FRI
- Holbæk Kommune
- Horsens Kommune
- Kolding Kommune
- Kommunernes Landsforening (KL)
- Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.
- Varde Kommune

Høringsnotat vedr. ekstern høring af udkast til bekendtgørelse om tilskud til udtagning af arealer til etablering af klima-lavbund- og kvælstofvådområdeprojekter		
	Emne	Besvarelse
1.	Ansøgere der ikke kan ydes støtte til, jf. § 4, stk. 1	

	<p><i>Landbrug og Fødevarer (L&F)</i> har bedt SGAV om at redegøre for, hvorfor bestemmelsen er udvidet ift. nuværende § 5.</p>	<p><i>Giver ikke anledning til ændringer.</i></p> <p><i>SGAV kan hertil oplyse, at der er tale om krav efter landbrugsretningslinjerne, som også har været gældende ift. den nuværende bekendtgørelse. Disse er indskrevet i bekendtgørelsen, således det er tydeligere for ansøger, hvad der gælder.</i></p>
2.	Ansøgning omfatter forundersøgelse og etablering	
	<p><i>Horsens Kommune</i> ønsker afklaring af, om det forhold, at en ansøgning både omfatter ansøgning om tilskud til forundersøgelser og tilskud til efterfølgende etablering betyder, at man skal søge om tilskud til hele projektet, når der søges om forundersøgelser?</p>	<p><i>SGAV kan hertil oplyse, at der til et Klima-lavbund – og kvælstofvådområdeprojekt, på samme måde som hidtil, kun skal indsendes én reel ansøgning ifm. ansøgningen om forundersøgelse. Hvis det ansøgte projekt opfylder betingelserne for tilsagn, gives der tilsagn, som består af tilsagn om tilskud til forundersøgelse af projektet og foreløbigt tilsagn om tilskud til gennemførelse af projektet. Når forundersøgelsen er udarbejdet, indsendes denne til SGAV med oplysning om, hvorvidt projektet ønskes at gå videre til etablering eller ønskes annulleret.</i></p>
3.	Ansøgningsrundens længde	
	<p><i>Kommunernes Landsforening (KL)</i> har anført, at et ansøgningsvindue på ca. 2 måneder inkl. en juleferie virker som kort tid, særligt set i lyset af, at ansøgningsfristen til minivådområder lige er forlænget fra 31. oktober 2025 til 10. april 2026.</p> <p><i>Landbrug og Fødevarer (L&F)</i> har anført, at det undrer dem, at ansøgningsvinduet lukker så relativt tidligt sammenlignet med fx ansøgningsrunden for minivådområder, der netop er blevet forlænget til 10. april 2026. Endvidere anført, at det er af største vigtighed, at det er muligt at søge projekter helt frem til, at der medio 2026 skal gøres status over omfanget af arealomlægning i hvert enkelt</p>	<p><i>Giver ikke anledning til ændringer.</i></p> <p><i>SGAV kan hertil oplyse, at det vil være muligt at forlænge ansøgningsrunden hvis det viser sig hensigtsmæssigt.</i></p>

	delopland for at kunne fastlægge kvælstofreguleringen for 2027.	
4.	Dokumentation for effekter	
	<i>Bæredygtigt Landbrug har anført, at tilskudsordningerne ikke alene må hvile på modelantagelser, men bør baseres på målinger, evalueringer og reelle erfaringer fra tidligere projekter. Endvidere anført, beregninger i MARS-databasen i højere grad bør afspejle variationerne i faktisk målte reduktioner, frem for at bygge på generelle estimater.</i>	<i>Giver ikke anledning til ændringer.</i> <i>SGAV kan hertil oplyse, at modeller for effektberegninger er udarbejdet i samarbejde med AU. Der udføres desuden målinger i udvalgte projekter med henblik på at optimere og validere modellerne.</i>
5.	Dokumentation for fosforudledning	
	<i>Bæredygtigt Landbrug har anført, at flere rapporter peger på, at lavbundsprojekter i visse tilfælde kan medføre øget fosformobilisering, hvilket risikerer at skade vandmiljøet. Dette bør fremgå klart i bekendtgørelsen som en central vurderingsfaktor.</i>	<i>Giver ikke anledning til ændringer.</i> <i>SGAV kan hertil oplyse, at der kræves dokumentation i form af konkrete beregninger og vurderinger af fosforrisikoen for hver nedstrøms sø og kystvand for at sikre, at fosfortabet, som følge af projektet, ikke har en negativ påvirkning.</i>
6.	Erklæring om opfyldelse af betingelser	
	<i>Landbrug og Fødevarer (L&F) har bedt om en redegørelse for, hvorfor ansøger, jf. § 6 stk. 4, ikke skal erklære, at vedkommende også opfylder de yderligere betingelser, hvor der ikke kan ydes støtte til lodsejer efter ordningen, jf. § 4, stk. 1, nr. 2-4.</i>	<i>SGAV imødekommer ændringsforslaget.</i>
7.	Forenkling af dokumentationskrav for regnskab	
	<i>Bæredygtigt landbrug har anført, at et krav om særskilt regnskab med alle formelle krav til dokumentation, opbevaring og kontrol hurtigt vil blive en fordyrende omkostning, der i løbet af få år kan udhule en væsentlig del – eller hele – kompensationen.</i> <i>Varde Kommune har anført, at der i udkastet til bekendtgørelse er kommet en skærpelse, idet projektejer forpligtes til at opbevare regnskab i 10</i>	<i>Giver ikke anledning til ændringer.</i> <i>SGAV kan hertil oplyse, at kravet om udarbejdelse af regnskab er et krav i medfør af EU's statsstøtteregler. Endvidere kan SGAV oplyse, at kravet om at opbevare regnskabet i 10 år også står i</i>

	<p>år sammenlignet med den gældende bekendtgørelse, hvorefter der kun er tale om opbevaring i 5,5 år. Kommunen er uforstående overfor denne skærpelse, og finder at det er en unødigt bureaukratisering.</p>	<p>den nuværende bekendtgørelse, og at der dermed ikke er tale om en skærpelse men fortsættelse af den nuværende bekendtgørelse. Kravet om opbevaring af regnskab i 5,5 år fremgår af den EU-medfinansierede ordning til Vand- og Klimaprojekter, som har et andet retligt ophæng.</p>
8.	Forkortelse af realiseringsfasen	
	<p><i>Aarhus Kommune</i> har anført, at de finder nedsættelsen af realiseringsperioden uhensigtsmæssig, da den vil skabe øget tidsforbrug ifm. fristforlængelse, men også øget sagsbehandling i SGAV.</p> <p><i>COWI</i> har anført, at det virker urealistisk, at projekterne skal færdiggøres på kun 2 år, og at dette risikerer at medføre fejl og negative konsekvenser for natur og miljø.</p> <p><i>Dansk Naturfredningsforening (DN)</i> foreslår, at projektperioden på fire år fastholdes for klimalavbundsprojekter, så kvalitet, naturhensyn og langsigtede effekter sikres.</p> <p><i>Horsens Kommune</i> har anført, at det kan blive problematisk, at realiseringsfasen forkortes fra 4 til 2 år. Det vil sandsynligvis føre til mere administration af ansøgninger om tilsagnsforlængelser.</p> <p><i>Kommunernes Landsforening (KL)</i> har anført, at alle omlægningsprojekter har behov for myndighedsbehandling, og at ønske om realisering af mange projekter på kort tid kan medføre flaskehals-udfordringer i forhold til myndighedsarbejdet i kommunerne. Endvidere anført, at realisering af et projekt indenfor 2 år kan være en udfordring, fx hvis man rammer tidsmæssigt skævt i forhold til årstider og høst.</p> <p><i>Landbrug og Fødevarer (L&F)</i> har anført, at projekter fremadrettet skal være etableret og afsluttet inden for 2 år fra tilsagnstidspunkt (tidligere 4 år). SGAV bedes uddybe, hvad årsagen til forhindringen er. Det bemærkes hertil, at det</p>	<p><i>Giver ikke anledning til ændringer.</i></p> <p><i>SGAV kan hertil oplyse, at projektperioden er sat ned til 2 år, idet der efter denne ordning ikke sker jordfordeling, og detailprojektering i høj grad sker i forundersøgellesfasen af projekterne. Det forventes derfor, at de fleste projekter kan etableres inden for de 2 år. Det bemærkes, at der vil være mulighed for fravigelse af projektperioden, jf. § 15, stk. 3. Projekter der i forundersøgelsen når frem til, at der er behov for jordfordeling skal søge etablering af projektet enten i ordningen Vand- og klimaprojekter eller via Naturstyrelsens udtagningsprojekter, hvor fristen for realisering er længere.</i></p>

	<p>potentielt kan blive et problem for visse projekter at blive afsluttet inden fristen.</p> <p><i>Varde Kommune</i> har oplyst, at det er erfaringen fra de projekter, der er ved at blive gennemført i Varde Kommune, at alene jordfordelingen tager mellem 2 og 4 år. Herefter kommer detailprojekteringen, myndighedsarbejdet, udbuddet og selve projektrealiseringen. Varde Kommune ser derfor, at en fastholdelse af en realiseringsperiode på kun 2 år vil medføre en pukkel af ændringsanmodninger til projektførlængelse og foreslår, at styrelsen i stedet for en reduktion af projektperioden, ser på muligheden for at forlænge tilsagnsperioden for projektgennemførelsen fra 4 år til fx 6 år.</p>	
9.	Hektarkrav	
	<p><i>Kommunernes Landsforening (KL)</i> foreslår, at der ikke fastsættes nogen nedre grænse for projekternes størrelse, da ansøgninger om fravigelser – som nævnt ovenfor - tager tid og administrative ressourcer fra fremdriften i projektrealiseringer.</p>	<p><i>Giver ikke anledning til ændringer.</i></p> <p><i>SGAV kan hertil oplyse, at der er mulighed for fravigelse efter en konkret vurdering, jf. bekendtgørelsens § 8 stk. 2. SGAV kan fravige kriteriet om, at projektområdet er mindst 1 ha, hvis projektet vil have en betydelig effekt i forhold til formålet med lavbunds- og kvælstofindsatsen.</i></p>
10.	Hurtigere projektgennemførsel	
	<p><i>Landbrug og Fødevarer (L&F)</i> har anført, at hastighed er helt afgørende ift. etablering af de mindre vådområder, da der ofte vil være tale om mere simple projekter, der skal laves i stort antal. SGAV bør derfor have fokus på, hvordan sagsbehandlingstid og ressourceforbrug på de mindre projekter kan holdes nede, som fx kan gøres ved at se på kravene til de tekniske forundersøgelser, herunder brugen af ekstern ekspertbistand. Endvidere anført, at det bør være muligt for kommuner at pulje ansøgninger om små kvælstofvådområder i samme delvandopland, så der søges om flere projekter via én ansøgning. Det fremgår ikke af materialet, hvilke overvejelser SGAV har gjort sig ift. at sikre hurtigere projektgennemførsel af disse mindre projekter.</p>	<p><i>SGAV har noteret bemærkningerne til det fremtidige arbejde med tilskudsordningen.</i></p> <p><i>For så vidt angår ønsket om kommuners mulighed for at pulje ansøgninger, kan SGAV oplyse, at dette kan imødekommes og vil blive uddybet i vejledningen til ordningen.</i></p>

11.	Krav om deltagelse i et større projekt	
	<p><i>Finans Danmark</i> har anført, at kravet om at indgå i et samlet projekt er en rettighedsbegrænsning, som kan få stor betydning for lodsejeren og panthavere med pant i jorden. En servitut som den foreslåede har ingen udløbsdato, og det er derfor ikke klart for en lodsejer hvad konsekvenserne ved servitutten vil være i fremtiden.</p> <p><i>Landbrug og Fødevarer (L&F)</i> har anført, at det for en lodsejer kan være vanskeligt præcis at forudse, hvilke konsekvenser kravet om deltagelse i et større projekt kan have for et givent areal, hvorfor det er helt afgørende, at det i dialogen med lodsejer fremgår tydeligt, hvad man som lodsejer evt. kan forvente. Det bør desuden tydeliggøres, at man som lodsejer kun er forpligtet for det konkrete projektareal - og ikke for arealer, der går ud over det projektareal, som lodsejeren har på sin ejendom, samt hvilken råderet lodsejer har over arealet, hvis en offentlig myndighed ønsker at inkludere det i et større projekt. Endvidere bør det være muligt for lodsejer i særlige tilfælde helt eller delvist at trække sig ud af aftalen, hvis et projekt under en af de nævnte ordninger medfører anlæg eller ændringer på arealerne, som går ud over, hvad der normalt vil forventes i relation til disse ordninger.</p>	<p><i>SGAV</i> tager bemærkningerne til efterretning og uddyber kravet om deltagelse i et større projekt i vejledningen.</p> <p><i>SGAV</i> kan i forbindelse hermed oplyse, at man kun er forpligtet for det konkrete, tinglyste projektareal. Endvidere kan det oplyses, at der ikke pålægges yderligere forpligtelser på arealet, hvis en offentlig myndighed ønsker at inkludere det i et projekt. Lodsejer skal dog kunne tåle en tilstandsændring på arealet, da arealet kan risikere at blive vådere.</p> <p>Endvidere kan <i>SGAV</i> bekræfte, at listen i § 16, stk. 3, nr. 13 litra a-c er udtømmende for tilsagn der gives efter denne bekendtgørelse.</p>
12.	Krav om 50 % tørveholdig jord	
	<p><i>Varde Kommune</i> finder, at det er en begrænsning, at projekterne kun kan opnå tilsagn hvis der er mere en 50 % tørveholdig jord i projektområdet og foreslår derfor, at det er omkostningseffektivitet, der er styrende for om et projekt kan gennemføres.</p>	<p>Giver ikke anledning til ændringer.</p> <p><i>SGAV</i> kan hertil oplyse, at hvis bevillingsmidlerne for det enkelte ansøgningsår ikke er opbrugt til projekter med minimum 50 % tørv, vil projekter med mindre end 50 % tørv også kunne blive prioriteret og få tilsagn om tilskud til forundersøgelse, Der henvises i den forbindelse til bekendtgørelsens § 7, stk. 2. <i>SGAV</i> kan endvidere oplyse, at et omkostningseffektivt projekt kan gå videre til etablering, selvom der er</p>

		<i>mindre end 50 % overlap med tørveholdig jord.</i>
13.	Krav til forundersøgelse	
	<p>COWI har anført, at forundersøgelser altid bør indeholde oplysninger om naturforhold, herunder projektarealets naturtilstand på ansøgningstidspunktet og beskrivelser af projektets konsekvenser for naturforhold, samt indeholde en redegørelse for, at projektet lever op til betingelserne i bekendtgørelsen. Der bør desuden redegøres for projektets betydning for naturpotentialet, så de ikke bliver en barriere for at skabe god, næringsfattig natur, når der om kort tid også skal leves op til Naturgenopretningsforordningen mm.</p> <p><i>Dansk Naturfredningsforening (DN) har anført, at der bør stilles krav om at en forundersøgelse bør indeholde oplysninger om naturforhold herunder projektarealet naturtilstand på ansøgningstidspunktet, samt beskrivelser af projektets konsekvenser for naturforhold.</i></p>	<p><i>Giver ikke anledning til ændringer.</i></p> <p><i>SGAV kan hertil oplyse, at i forundersøgelsen allerede er et krav herom. Det fremgår af vejledningen til bekendtgørelsen, at forundersøgelsen bør belyse, om projektet vil have gavnlige effekt eller negativ påvirkning af beskyttede naturtyper og arter.</i></p>
14.	Langsigtede konsekvenser og arealanvendelse	
	<p><i>Bæredygtigt Landbrug har anført, at det af bekendtgørelsen og vejledningen fremgår, at mange af de udtagne arealer forventes at udvikle sig til beskyttet natur over tid, og at det bør afklares, om disse arealer automatisk overgår til naturbeskyttelseslovens § 3, og hvor grænsen går mellem det tekniske anlæg og det fremtidige naturareal. Formuleringen om, at der skal være "særligt fokus på naturtyper, der ikke tåler lejlighedsvis oversvømmelse af næringsrigt vand", virker selvmodsigende, når hovedparten af arealerne netop forventes vådgjorte. Endvidere anført, at det bør belyses, hvordan husdyrbrug i nærliggende områder påvirkes af sådanne naturudpegninger, og at det er vigtigt, at støtteordningen ikke fører til permanente restriktioner ud over projektets formål. Der spørges desuden til, om lodsejeren fortsat kan anvende arealet til afgræsning, som vejledningen beskriver.</i></p>	<p><i>SGAV kan hertil oplyse, at det, der henvises til vedrørende natur, ikke fremgår af bekendtgørelsen og vejledningen. Dette fremgår af miljøvurderingsrapporten, som vurderer de mulige påvirkninger af, hvordan de to bekendtgørelser kan påvirke miljøet i de områder, der kan forventes berørt af ordningen.</i></p> <p><i>SGAV kan endvidere oplyse, at der i vejledningens afsnit 5.1.1.5 (Myndighedstilladelser) fremgår et afsnit om ammoniak følsom natur i lavbundsprojekter. Dette behov er søgt imødekommet via anden lovgivning jf. § 4 i bekendtgørelsen om</i></p>

		<p><i>beskyttede naturtyper (BEK nr. 695 af 03/06/2023, naturtypebekendtgørelsen).</i></p> <p><i>For så vidt angår formuleringen ”særligt fokus på naturtyper, der ikke tåler lejlighedsvis oversvømmelse af næringsrigt vand” kan SGAV oplyse, at dette ikke fremgår af bekendtgørelsen og vejledningen men i stedet af miljøvurderingsrapporten. Det fremgår af vejledningen at forundersøgelsen skal redegøre for at projektet kan gennemføres lovligt, herunder ift. evt. beskyttet natur.</i></p> <p><i>Afslutningsvis kan SGAV oplyse, at det er korrekt, at lodsejeren fortsat kan anvende arealet til afgræsning. Dog vil det ikke være tilladt at tilskudsføre, jf. § 16, stk. 3, nr. 8.</i></p>
15.	Mulighed for fravigelse af vejledningen	
	<p><i>Foreningen af Rådgivende Ingeniører (FRI) har anført, at der generelt for lavbunds- og klima-lavbundsprojekter ifølge CO2 regnearkets vejledning gælder, at afvandingsklassekortene ikke er retvisende, og at afvandingsklassekortene nærmere tjener som beskrivelse af påvirkning på de øvrige jordbundstyper i randen af projektområdet, hvilket er brugbart for en robust afgrænsning. FRI anbefaler, at vejledningens krav justeres, så afvandingsklassekort primært anvendes til at beskrive afgrænsningen af projektområdet – særligt af hensyn til lodsejernes interesser – frem for at fokusere på detaljerede beregninger inde i selve projektområdet, hvor jorden efterfølgende vil være vandmættet. Det anbefales endvidere, at vejledningen justeres, så det med eksempler bliver tydeligere, hvordan vejledningen kan fraviges. Branchens erfaringer viser desuden, at et afvandingskort baseret på sommermiddel i langt de fleste tilfælde er tilstrækkeligt, og 2. prioritet vil være et vintermedianmaksimum afvandingskort.</i></p>	<p><i>SGAV kan hertil oplyse, at som det fremgår af vejledningen, skal redegørelsen kun indeholde oplysninger af relevans for projektet. Alle afvandingskort behøves ikke inddrages, men rådgiver skal lave en konkret vurdering om behovet i det enkelte projekt og skal redegøre herfor.</i></p> <p><i>SGAV tager bemærkningerne til efterretning, herunder ønsket om udarbejdelse af yderligere vejledende materiale.</i></p>

	Herudover kan der suppleres med et oversvømmelseskort ved ekstreme hændelser i stedet for et egentligt afvandingsklassekort. Det valgte scenarie kan eventuelt klimafremskrives for yderligere sikkerhed.	
16.	Mulighed for grundbetaling	
	<i>Landbrug og Fødevarer (L&F)</i> har anført, at afsnit 8.4 i vejledningen til bekendtgørelsen er vildledende, da det beskrives således, at der i udgangspunktet kun kan søges om grundbetaling, så længe aktivitetskravet m.v. er overholdt. Det er dog også i udgangspunktet muligt at søge grundbetaling til den type arealer, som bliver udlagt under denne ordning, hvis aktivitetskravet ikke kan overholdes som følge af det projekt, der gennemføres på arealerne. Her kan der søges om grundbetaling til projektarealer, hvis arealerne lever op til betingelserne for dette. Det er vigtigt, at dette beskrives tydeligt i vejledningsteksten.	<i>SGAV tager bemærkningerne til efterretning og uddyber vejledningsteksten således det fremgår, at det også er muligt at opretholde grundbetaling til tidligere landbrugsarealer, hvis et areal, som følge af Klima-lavbundsprojektet, ikke længere overholder de generelle forpligtelser til grundbetaling, såsom forpligtelsen om landbrugsaktivitet.</i>
17.	Mulighed for kompensation i form af værditab samt jordfordeling	
	<p><i>Aarhus Kommune</i> har anført, at værditabsmodellen bør indgå som kompensationsmulighed, da det er kommunens erfaring, at lodsejere i Aarhus Kommune generelt siger nej tak til engangskompensationer, da de ikke mener, de står mål med værditabet. Endvidere anført, at der bør være adgang til jordfordeling.</p> <p><i>Bæredygtigt landbrug</i> har anført, at de fastsatte satser for engangskompensation på 82.500 kr./ha for omdriftsjord og 35.500 kr./ha for permanent græs ikke er afspejlende for den langsigtede værdi af den tabte brugsret, og at der bør ske en vurdering af, om kompensationsniveauet svarer til den reelle markedsværdi ved permanent ophør af landbrugsdrift.</p> <p><i>Holbæk Kommune</i> finder det meget uhensigtsmæssigt og ulogisk, at kommunerne ikke gives de samme værktøjer som projektejere, som der gives til Naturstyrelsen som projektejere til den præcis samme type projekter og med samme formål, herunder at ordningen ikke indeholder mulighed for at tilbyde lodsejerne kompensation via værditab. Herved stilles lodsejerne ikke ens alt efter, om det er en kommune eller Naturstyrelsen,</p>	<p><i>Giver ikke anledning til ændringer.</i></p> <p><i>SGAV kan hertil oplyse, at hvis der skal ske jordfordeling, eller der ønskes kompensation i form af det konkrete værditab som følge af projektet, da skal dette søges enten efter Naturstyrelsens projekter eller ordningen Vand- og Klimaprojekter. Det bemærkes, at det kun er kommuner, som kan søge efter ordningen Vand- og Klimaprojekter.</i></p>

	<p>som er projekter for det pågældende område/udtagningsprojekt.</p> <p><i>Horsens Kommune</i> finder det meget problematisk, at værditab ikke kan anvendes på ordningen, og det er svært at forstå, at det ikke også er en mulighed for kommuner og private. Dette vil få de fleste til at fravælge et projekt efter denne ordning.</p> <p><i>Kommunernes Landsforening (KL)</i> har anført, at de er uforstående overfor, at kommunerne ikke får samme mulighed for jordfordeling og værditabskompensation som Naturstyrelsen i den nationale ordning.</p> <p><i>Landbrug og Fødevarer (L&F)</i> har anført, at de undrer sig over, at værditabskompensation fortsat ikke er en del af SGAVs ordning, når det er en mulighed i Naturstyrelsens pendant. Endvidere anført, at hvis værditabskompensation ikke er mulig, er der et akut behov for, at de faste satser bliver indekseret, så de i højere grad afspejler den aktuelle prisudvikling på landbrugsjord. De satser, der anvendes i ordningen, vil således i stadigt mindre grad kunne kompensere lodsejere for deres faktiske værditab, hvilket alt andet lige vil mindske søgningen.</p>	
18.	Mulighed for opstilling af vedvarende energi	
	<p><i>Dansk Erhverv</i> har anført, at det findes problematisk, at det af vejledningen fremgår, at det ikke er muligt at kombinere klima-lavbund- eller kvælstofvådområdeprojekter med opsætning af solceller eller andre VE-anlæg, og at det bør præciseres at der i oktober 2025 er indgået en politisk aftale om bedre muligheder for at kombinere lavbundsprojekter med vedvarende energianlæg, og at reglerne forventes ændret i 2026 med tilbagevirkende kraft.</p> <p><i>Landbrug og Fødevarer (L&F)</i> har anført, at de undres over, at det ikke er muligt at kombinere et klima-lavbund- eller kvælstofvådområdeprojekt med opsætning af solceller eller andre VE-anlæg, idet opstilling af fx solceller vil ikke påvirke den naturlige hydrologi på det udtagne areal, men til gengæld vil bidrage med produktionen af grøn strøm. I Landbrug & Fødevarer ønskes denne afstandtagen til et multifunktionelt brug ændret, så det fremover kan være en mulighed at opsætte grøn</p>	<p><i>Giver ikke anledning til ændringer.</i></p> <p><i>SGAV kan hertil oplyse, at det er under afklaring, hvordan det skal indarbejdes i fremtidige bekendtgørelser, herunder om det vil blive med tilbagevirkende kraft.</i></p>

	energiproduktion på udtagne arealer, tørre eller våde, hvor det giver mening.	
19.	Omkostningseffektivitet for klimalavbundsprojekter	
	<p><i>Aarhus Kommune</i> har anført, at den reservede tilskudsramme bør hæves for at følge med udviklingen i priser, herunder priser på rådgiverydelser, anlægsarbejder stiger samt jordpriser. Endvidere anført, at omkostningseffektiviteten er markant lavere i denne ordning sammenlignet med Vand og Klimaprojekter, hvilket sandsynligvis vil resultere i, at flere projekter ikke er omkostningseffektive. Muligheden for at gange omkostningseffektivitet med op til en faktor 4 bør derfor genindføres.</p> <p><i>COWI</i> har anført, at det er uhensigtsmæssigt, at omkostningseffektiviteten sænkes betragteligt, da der er brug for randarealer til at sikre store sammenhængende naturarealer og for at sikre en ekstensiv forvaltning.</p> <p><i>Dansk Naturfredningsforening (DN)</i> har anført, at de ikke kan anbefale, at lavbundsprojekter med en omkostningseffektivitet på over 8.533 kr. pr. ton CO₂-ækvivalenter ikke kan anses som omkostningseffektive. De mener derfor, at lavbundsprojekter skal kunne anses som omkostningseffektive, hvis de er indrettet således at den højere omkostningseffektivitet resulterer i, at projektet bidrager til Aftale om et grønt Danmarks formål om at sikre synergier for arealanvendelsen, herunder fremme bedre og mere sammenhængende natur.</p> <p><i>Foreningen af Rådgivende Ingeniører (FRI)</i> har efterspurgt en faglig begrundelse for differentiering af omkostningseffektivitet mellem de to ordninger. Det anbefales, at der anvendes samme omkostningseffektivitet efter SGAV-bekendtgørelsen som efter NST-bekendtgørelsen. Dette for at sikre et ensartet grundlag for alle projektere - statslige, kommunale såvel som private.</p> <p><i>Varde Kommune</i> har anført, at den manglende mulighed for at gange satserne for omkostningseffektiviteten op medfører en kraftig reduktion af satser for omkostningseffektivitet og vil betyde, at der vil være mange projekter, som</p>	<p><i>Giver ikke anledning til ændringer.</i></p> <p><i>SGAV kan hertil oplyse, at denne ordning vedrører udmøntningen af de nationale midler til udtagning af klimalavbundsprojekter, og at der som noget nyt også kan gives tilskud til kvælstofvådområder. Der gives ikke støtte til jordfordeling efter denne ordning, og lodsejerne kompenseres, som hidtil, efter faste satser for engangskompensation. Det forventes, at der efter denne ordning gives tilsagn til mere simple og billige projekter, sammenlignet med ordninger, hvor der kan ske jordfordeling. Det bemærkes dog, at der i bekendtgørelsen vil være mulighed for fravigelse af omkostningseffektiviteten, jf. bekendtgørelsens § 10, stk. 4.</i></p>

	ikke længere kan gennemføres omkostningseffektivt, og målene i Den Grønne Trepert vil de foreslåede satser ikke kunne nås.	
20.	Omkostningseffektivitet for kvælstofvådområdeprojekter	
	<p>COWI har anført, at hvis omkostningseffektiviteten reduceres til 1.700 kr. pr. kg N, vil muligheden for at inkludere randarealer omkring kvælstofprojektområderne reduceres. Det vil påvirke muligheden for at skabe store sammenhængende områder, der også tilgodeser natur og biodiversitet.</p> <p><i>Dansk Naturfredningsforening (DN)</i> har anført, at de ikke kan anbefale, at omkostningseffektiviteten er sænket for kvælstofvådområder. De mener derfor, at kvælstofvådområder skal kunne anses som omkostningseffektive, hvis de er indrettet således at den højere omkostningseffektivitet resulterer i, at projektet bidrager til Aftale om et grønt Danmarks formål om at sikre synergier for arealanvendelsen, herunder fremme bedre og mere sammenhængende natur.</p> <p><i>Horsens Kommune</i> har anført, at omkostningseffektiviteten til 1.700 kr. pr. kg N er et meget lavt tal, som virker urealistisk i forhold til realisering af projekter, og at det er uklart, om der her regnes lodsejerkompensation med i omkostningseffektiviteten.</p> <p><i>Kommunernes Landsforening (KL)</i> har anført, de anerkender, at omkostningseffektiviteten kan være lavere i en ordning uden adgang til jordfordeling og værditabskompensation, men at 1.700 kr. pr. kg kvælstof forekommer at være for lavt. Det frygtes, at for mange projekter vil havne i afvigelsesager, der tager tid og administrative ressourcer fra fremdriften i arealomlægningsindsatsen.</p> <p><i>Landbrug og Fødevarer (L&F)</i> har anført, at de er særdeles kritiske over, at kravene til omkostningseffektivitet ift. kvælstof er sat så relativt lavt i ordningen sammenlignet med ordningen Vand- og Klimaprojekter og Naturstyrelsens del af ordningen. De oplyser at være opmærksomme på, at der kan dispenseres fra kravet til omkostningseffektivitet, men at de ikke ønsker en ordning, hvor der skal ske subjektive</p>	<p><i>Giver ikke anledning til ændringer.</i></p> <p><i>SGAV kan hertil oplyse, at der ikke gives støtte til jordfordeling efter denne ordning, og at lodsejerne kompenseres, som hidtil, efter faste satser for engangskompensation. Det forventes, at der efter denne ordning gives tilsagn til mere simple og billige projekter, sammenlignet med ordninger, hvor der kan ske jordfordeling. Det bemærkes dog, at der i bekendtgørelsen vil være mulighed for fravigelse af omkostningseffektiviteten, jf. bekendtgørelsens § 10, stk. 4.</i></p>

	vurderinger af projekterne, og at de derfor opfordrer til, at kravene til omkostningseffektivitet ift. kvælstof sidestilles i de forskellige ordninger. Dvs. at der i alle udtagningsordninger bør arbejdes med et krav til omkostningseffektivitet på 5.100 kr. pr. kg. N	
21.	Panthaverinddragelse	
	<i>Finans Danmark</i> har anført, at regler om panthaverrettigheder bør indarbejdes i bekendtgørelsen.	<p><i>Giver ikke anledning til ændringer.</i></p> <p><i>SGAV kan hertil oplyse, at SGAV har rettet henvendelse til EU-Kommissionen med henblik på at afklare, om der kan ske inddragelse af panthaverrettigheder i en tilskudsordning med ophæng i EU's statsstøtteregler for støtte i landbrugssektoren. Vi afventer EU-kommissionens svar.</i></p>
22.	Understøtte natur i projekterne	
	<p><i>Aarhus Kommune</i> har anført, at ordningens oprindelige formål, med fokus på synergier, bør indføres.</p> <p><i>COWI</i> har anført at aftale om et Grønt Danmark og Aftale om Implementering af Aftalen om et Grønt Danmark understreger, at formålet med den grønne trepart også er at fremme natur og biodiversitet, og at det dermed er i strid med aftaleteksten i Grøn Trepart, at natur og biodiversitet på denne vis skrives ud af formålsparagraffen. Det virker stærkt uhensigtsmæssigt, at der bruges meget store arealer samt statens og skatteborgernes penge på alene at bidrage til at løse to problemer (CO₂ og Næringsstoffer/Klima og havmiljø). Projekterne skal derfor udarbejdes, så eksisterende værdifuld natur sikres, og potentialet for bedre og mere sammenhængende natur fremmes. Endvidere anført, at for at store dele af omlægningsplanerne kan lykkedes, er det nødvendigt, at tilskudsordningerne tager højde for natur ved vurderingen af omkostningseffektiviteten.</p> <p><i>Dansk Naturfredningsforening (DN)</i> har anført, at en fjernelse af den tidligere formålsparagraf § 2 er direkte i strid med Aftale om et grøn Danmark,</p>	<p><i>SGAV imødekommer ændringsforslaget delvist ved at genindsætte bestemmelsen om, at der i projekter kan indgå hensyn, der understøtter natur, miljø og klimatilpasning.</i></p> <p><i>SGAV skal dog gøre opmærksom på, at udgifter til natur ikke er tilskudsberettiget efter denne ordning, og at der ikke er sket ændringer ift. dette med den nye bekendtgørelse. Det gælder derfor fortsat, at der i projektet må indgå andre hensyn, der understøtter natur, miljø og klimatilpasning, men at der ikke gives tilskud til udgifter, der alene skal understøtte natur og biodiversitet. Det er dog under afklaring, hvorvidt dette skal være tilskudsberettiget i fremtiden.</i></p>

	<p>hvor formålet er at sikre multifunktionel arealanvendelse i udtagningsprojekterne. Der opfordres derfor til, at paragraffen genindsættes og tilpasses, så det fremgår tydeligt at formålet med projekterne også er at understøtte synergi til øvrige målsætninger for arealomlægningen, herunder natur, biodiversitet og rent drikkevand. Endvidere anført, at projekter med tydelige naturgevinster skal prioriteres, så potentialet for sammenhængende og næringsfattig natur fremmes.</p> <p><i>Foreningen af Rådgivende Ingeniører (FRI)</i> har anført, at der savnes konkrete virkemidler, som kan fremme faktiske forbedringer af biodiversiteten i overensstemmelse med formålet om at skabe større plads til naturen samt at forbedre vilkårene for biodiversitet.</p> <p><i>Kolding Kommune</i> finder, at de to nye bekendtgørelser begrænser mulighederne for at indtænke og yde tilskud til helhedstænkning og synergiltag i projekterne, og at dette strider mod det overordnede tankesæt i aftalerne om et Grønt Danmark. Det er kommunens opfattelse, at der var bedre mulighed for ovennævnte under den eksisterende ordning og opfordrer ministeriet/styrelsen til at ændre dette.</p> <p><i>Kommunernes Landsforening (KL)</i> har anført, at der i klima-lavbundsordningen oprindeligt var mulighed for at søge tilskud til at understøtte andre hensyn, særligt vedr. natur, miljø og klimatilpasning og opfordrer forsat til, at synergier og multifunktionalitet i højere grad indtænkes i de nationalt finansierede ordninger.</p>	
23.	Tekniske krav og ansvar	
	<p><i>Bæredygtigt landbrug</i> har anført, at der bør fastlægges klare retningslinjer for, hvem der bærer ansvaret, hvis de tekniske undersøgelser viser sig mangelfulde og medfører skade, da en lodsejer ikke kan forventes at hæfte for fejl i en teknisk rapport udarbejdet af eksterne konsulenter eller myndigheder.</p>	<p><i>Giver ikke anledning til ændringer.</i></p> <p><i>SGAV kan hertil oplyse, at det er tilsagnshavers opgave at sikre at følge op på rådgiveransvar ifm. fejl m.m.</i></p>
24.	Udgifter afholdt inden ansøgning	
	<p><i>Horsens Kommune</i> vil foreslå at inkludere udgifter, der er afholdt inden ansøgningen.</p>	<p><i>Giver ikke anledning til ændringer.</i></p>

		<i>SGAV kan hertil oplyse, at SGAV ikke har mulighed for at yde støtte til udgifter, der er afholdt inden ansøgningen om tilsagn om tilskud. Dette følger af EU's statsstøttere regler.</i>
25.	Undlade miljøkonsekvensvurderinger	
	COWI henstiller til, at projekterne kan 'bypasse' Miljøkonsekvensvurderinger, hvis der alene er tale om projektering på dyrkede marker og kulturenge i ringe tilstand. Dette ville spare dyrebar tid, penge og CO ₂ , som i ventetiden vil tabes til atmosfæren.	<i>Giver ikke anledning til ændringer.</i> <i>SGAV kan hertil oplyse, at gældende regler skal overholdes, herunder regler om miljøvurdering.</i>
26.	Undtagelse fra rydningspligt	
	<i>Bæredygtigt Landbrug</i> har anført, at der på våde og næringsrige arealer kan ske naturligt tilgroning til krat og skov, og at det bør afklares, om dette er i overensstemmelse med EU's statsstøttere regler (C 485/63, s. 63, nr. 429) og GLM-reglerne, der stiller krav om, at arealer holdes lysåbne. <i>Dansk Naturfredningsforening (DN)</i> opfordrer til, at kvælstofvådområdeprojekter og lavbundprojekter undtages fra rydningspligt i § 16, så der sikres en langsigtet kontinuitet i bevoksning med henblik udvikling af sumpskov.	<i>Giver ikke anledning til ændringer.</i> <i>SGAV tager bemærkning til efterretning. SGAV skal dog bemærke, at rydningspligten følger af Bekendtgørelse af lov om drift af landbrugsjorder, herunder hvilke arealer der er undtaget fra kravet om friholdelse for opvækst af træer og buske, og at gældende regler skal overholdes.</i>
27.	Vandområdeplanerne og dambrug	
	Dansk Akvakultur Producentorganisation (DAPO) har anført, at effekterne af lavbunds- og vådområdeprojekter bør integreres i vandområdeplanerne, så reduktioner i diffuse udledninger kan indgå i den samlede vurdering og anbefaler, at der i planlægningen af projekterne inddrages eksisterende dambrug som høringsparter, og at vandindtag/udledning sikres gennem tekniske eller aftalemæssige løsninger.	<i>Giver ikke anledning til ændringer.</i>
28.	Væsentlige fortidsminder	
	<i>Bæredygtigt landbrug</i> har anført, at det bør præciseres, hvordan begrebet "væsentlige fortidsminder" skal forstås, herunder hvordan og af hvem væsentligheden fastlægges, og om denne vurdering alene kan ske på baggrund af	<i>Giver ikke anledning til ændringer.</i> <i>SGAV kan hertil oplyse, at det er de lokale kulturhistoriske</i>

	kortmateriale eller skal foretages ved en egentlig arkæologisk screening.	<i>museer, der vurderer, om projektet kan indebære en risiko for ødelæggelse af væsentlige fortidsminder, og at dette fremgår vejledningens afsnit 5.1.1.5 (Myndighedstilladelser).</i>
--	---	---